

SERRAT DE LA BALLESTERA

Terra Alta

Des del coll de la Creu. Retorn pel de Saleres i el riuet de les Valls.

Distància	7,3 km
Desnivell acumulat	460 m
Nivell de dificultat	Difícil
Data	11 de setembre de 2020
Cartografia	Editorial Piolet: El Port (1:40000)
Recursos consultats	«Camins dels Ports de Beseit,3. El Serrat de la Ballestera.» Kildo Carreté i Bisbal. «Muntanya» 772 desembre 1990 (CEC) «Grimpant pel Massís del Port». Itinerari 1. Joan J. Tiron Ferré. Cossetània. Azimut 63.
Punts per a GPS	https://ca.wikiloc.com/rutes-alpinisme/serrat-de-la-ballestera-57213671

Magnífic itinerari, d'aquells que creen afició. Però per terreny rost i penjat on el vertigen o la fòbia a l'alçària són males companyies. Res però que un muntanyenc avesat a trescar i grimpar no pugui superar amb la deguda prudència.

Sense cap font que ho avaluï, sempre hem cregut que la Ballestera rep aquest nom per tractar-se d'un sinclinal de conglomerat on, al bell mig, hi ha encastada —talment com una sageta— la Roca Dreta.

Recuperem una ressenya —escurçant-ne l'itinerari— publicada per en Kildo Carreté fa vint anys. Davant la dispersió toponímica de la contrada, hem optat per ser fidels a les denominacions que s'hi esmenten. Oimés quan el seu autor va disposar d'una font de primeríssima mà: el senyor Josep Samper del veí mas de la Creu.

Accés

Des d'Arnes prenem camí al Toll del Vidre, que hi és ben senyalitzat, vers el S per una pista estreta i pavimentada. La Font Nova, on podem aprovisionar-nos d'aigua, queda a l'esquerra. En tres quilòmetres i mig ens plantem al coll de la Creu, on aparquem. En aquest punt s'acaba el paviment i la pista es bifurca. El ramal de la dreta continua cap al Toll del Vidre. Hi ha prou espai per encabir-hi alguns vehicles.

Coll de la Creu (591m)

El nom recorda la creu de pedra que hi hagué fa anys i panys. Marxem pel ramal de l'esquerra, en pujada, obviant l'accés al proper mas de la Creu. Pocs metres més amunt prenem un sender a mà dreta, senyalitzat per l'itinerari «Estels del Sud». Trenta metres més enllà el deixem per un altre poc fressat, però que aviat es defineix, senyalitzat amb pintura vermelloso. El flanc ponentí de la Ballestera és ben evident a l'esquerra i lo Blau hi destaca al capdamunt del cingle.

Anem a guanyar la carena, que s'alça de nord a sud, pel seu punt més baix. Trobem un pas equipat amb cadenes, bona ajuda per al cas que el rocam estigui banyat. Un cop al carener el seguim propers el fil del cingle. Ja ben amunt tenim a mà esquerra la canal de les Bombes (se n'hi van trobar de la Guerra Civil) just abans de passar per una ampla lleixa amb bona caiguda a mà dreta. A l'esquerra una esclatxa, al capdamunt de la qual hi ha crescut una noguerola, ens permet recuperar la carena. Continuem sobre el rocam vers l'evident cim pel Pujador de Quitèrio.

Lo Blau (841m)

Cim més occidental del serrat, coronat per un pedró. Bona talaia sobre el Matarranya i la Terra Alta. On s'acaba la plana, vers gregal, destaquen les Moles dels Biarnets, les Gronses i la Falconera. Més llunyans sobresurten el Tossal d'Engrilló, la Mola d'Atans i Punta dels Raus, el coll de la Gilaberta, la Punta de l'Aigua, les Roques de Benet i la Moleta del Sauvatge. Entre llevant i migdia, a l'obac de Terranyes, es despengen els barrancs que peixen la capçalera de l'Algars.

Però sobretot ens atrau l'atenció la Moleta amb el Molló d'en Pere Bernat. A garbí Penyagalera tanca el cordal muntanyenc per retornar el protagonisme a la plana. Anirem repetint el mateix escenari i referències al llarg de tot el crestall.

Davallem de lo Blau a la capçalera del Clot de Sapí (SE) per remuntar fins al cim del Puntalet, punt culminant de les roques Grossa i Dreta de les Valls, on el cingle cau a plom dos-cents metres sobre el riu de les Valls i hi podem albirar les ruïnes dels masos de les Valls i de Botzut. Cal dir però que el Puntalet fa més aviat referència al «pedestal» on s'assenten la resta d'estrats del serrat i sobre el que s'alcen aquelles roques.

Ara ens cal revoltar la capçalera d'una canal (NE) i baixar al collet.

Coll del Puntalet (803m)

A la capçalera de la profunda canal que esberla el serrat, a sol ixent de la Roca Dreta. Els senyals que ens han guiat fins aquí giren assenyalant el Baixador del Puntalet, utilitzat per obrir i retornar de les vies d'escalada de la Roca Dreta. El pas ja era conegut des d'antic pels pastors per accedir a les feixes superiors a la recerca de bestiar esgarriat. Recuperem el carener (SE) guanyant la arrodonida i prominent Moleta dels Faixons de Cova Cabrera.

Moleta dels Faixons de Cova Cabrera (863m)

Des del cim, si volem continuar pel carener per davallar al proper coll, ens caldrà afrontar les primeres dificultats desgrimpant en un parell de punts on hi ha ancoratges amb mallons per assegurar-nos, si cal. L'alternativa és revoltar els obstacles pel vessant nord.

Coll de les Saleres (808m)

A diverses ressenyes se l'anomena de l'Aigua Clara, en estar situat a la capçalera del barranquet homònim que s'hi despenja vers garbí. A l'altre vessant té la seva rèplica de forma que el crestall queda interromput. Per recuperar-lo ens cal enfilarnos (SE) per terreny rost i camí poc definit i és a partir d'aquí on s'afila i les dificultats augmenten. Per la dreta un cingle vertical de més d'un centenar de metres sobre la coma que baixa del coll de la Ferrera al mas de les Valls. Pel vessant obac el desnivell és molt menor però, en qualsevol cas, una caiguda tindria conseqüències.

Amb precaució anem grim pant pel crestall abandonant-lo puntualment —sempre per l'obaga— per recuperar-lo més enllà fins assolir la punta de la Ballestera, el seu sostre (864m) on reculem sobre els nostres passos fins al coll precedent. (1)

Retornats al coll de les Saleres, ens cal baixar al riu de les Valls. Per fer-ho flanquegem procurant perdre el mínim de cota fins al lloc d'un llarg esperó que es despenja vers el SW i que no és altre que la continuació del crestall que acabem de deixar, entre el Barranquet de l'Aigua Clara i la coma.

(1) La cresta continua fins prop del mas dels Pradets, amb dificultats semblants tot i que guanya exposició pel vessant obac.

Baixador del Barranquet de l'Aigua Clara

Davallem pel lloc o ben propers, deixant a la dreta el barranquet per on, si gosem baixar-hi, tenim l'encilgada assegurada. El pas és franc i ens guiem per algunes fites. La única dificultat és el fort pendent. No es pot dir que hi hagi camí, més aviat és el rastre que deixa el pas dels sauvatges per abeurar-se al riu. Abandonem el lloc per l'esquerra, allà on és factible davallar a una lleixa inferior i d'aquí, entre bosc i pedregar, fins al llit del riu a l'alçada de l'abeurador del Botzut.

Abeurador del Botzut (570m)

Al riu de les Valls. A l'altre riba, les ruïnes del mas homònim resisteixen agònicament el pas del temps. El camí que ens resta és planer i molt agradable pel marge dret del riu, fressat i senyalitzat com a part de l'itinerari «Estels del Sud». Si el temps acompanya, un banyet a qualsevol dels tolls hi és quasi obligat.

Passem al peu de les roques Dreta i Grossa de les Valls i davallem fins a una cruïlla de camins on anem a la dreta. En suau pendent i pel costat de les ruïnes del mas de Colet, retornem al coll de la Creu.